

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Slovenska Zilja je sestavni del slovenskega ozemlja, to so pokazali tudi naši sovražniki, ko so iz Zilje prav tako izseljevali kakor iz Podjune in Roža

Letnik III.

Celovec, v sredo 29. IX. 1948

Štev. 69 (162)

Ziljska dolina je sestavni del vsega slovenskega ozemlja

Ljudski tabor na Brnci mogočna manifestacija ziljskih Slovencev za priključitev k FLR Jugoslaviji

Kdor se je upal še trditi, da Zilja ni slovenska, se je preteklo nedeljo, dne 26. septembra t. l. lahko prepričal, da to ne odgovarja resnici. Velikanski ljudski tabor pri Prangerju na Brnci je vsakomur jasno in razločno povedal: Zilja je slovenska — Zilja je ostala zvesta izročilom svojega velikega prednika Matije Majarja — Ziljskega, ki je prvi postavil zahtevo po zedinjeni Sloveniji. Vseh 2000 Slovencev, ki so prišli k Prangerju iz bližnje in daljnje okolice in budno spremljali govore in ostali program, je družila ena in ista misel, ena in ista želja, ena in ista zahteva: svobodni hočemo biti — svobodni in združeni z vsemi brati v skupni in svobodni domovini — LR Sloveniji. Ziljska dolina, ki naj po spremenjenih ozemeljskih zahtevah FLR Jugoslavije do Avstrije ne bi bila priključena, je z vso odločnostjo dokazala, da bo borbo, ki jo je pričel njen veliki prednik Matija Majar — Ziljski in ki jo je s podvojeno silo vodila za časa narodnoosvobodilne borbe koroških Slovencev na strani vseh svobodoljubnih sil sveta, nadaljevala ne glede na žrtve in na teror s strani tuje in domače reakcije tako dolgo, dokler tudi ta del slovenske zemlje ne bo priključen k matični državi in enkrat za vselej iztrgan iz rok tujih izkoriščevalcev.

Ob pričetku ljudskega tabora je zado-

nela naša borbena slovenska pesem, pesem naših partizanov, ki nam je bila vodnica v najtežjih dneh naše zgodovine. Pesmi »Hej tovariši«, »Hej brigade« in »Na juriš«, ki jih je pel pliberški moški pevski zbor, izražajo našo borbeno voljo in vztrajnost v naši borbi za dokončno zmago in poudarjajo, da smo na Slovenskem Koroškem, od Zilje preko Roža in Podjune ter preko Gur do Svinške planine gospodar mi Slovenci, kajti povsod tod je tekla slovenska kri — kri naših najboljših sinov in hčera za svobodo in enakopravnost tlačnega in zatiranega ljudstva na Koroškem. Nato pa je v imenu okrajnega odbora Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško pozdravil navzoče tovariš Jaka Reichmann in poudaril, da si je tudi Ziljska dolina priborila pravico, da živi, pravico do osebovrednosti in priključitve k matični zemlji.

Po izvrstni godbi tamburašev iz Hodiš je stopil na govorniški oder organizator oboroženega upora koroških Slovencev proti fašizmu, sekretar Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško tovariš Karl Prušnik — Gašper, ki je v svojem govoru orisal borbo koroških Slovencev in njihove žrtve, ki so jih doprinali in jih doprinasajo še danes za dosego svojega končnega cilja. Dejal je med drugim:

Z isto partizansko odločnostjo kot v NOB bomo premagovali napore in težkoče

»Smatram za svojo narodno dolžnost, da spomnim na nekatere odlomke iz naše zgodovine, kajti samo če bomo imeli v živem spominu našo veliko šolo, težke toda častne borbe za naš narodni obstoj, bomo sposobni, da si povezani z vsemi naprednimi in svobodoljubnimi silami priborimo to, o čemer so govorili naši predniki že pred več kakor 80 leti na ljudskih taborih širom Slovenske Koroške, in za kar so tri leta pretakali svojo srčno kri slovenski partizani na Koroškem, to je »Zedinjeno Slovenijo«, v današnjem pomenu besede: priključitev Slovenske Koroške k Titovi Jugoslaviji!

Pred sedmimi leti so se nad usodo našega stoletja mučenega in zatiranega slovenskega naroda zbirali tako grozeči oblaki, kot še nikdar v njegovi zgodovini. Prav gotovo bi ga podivjani fašizem nemškega, italijanskega in madžarskega porekla uničil, če se na pobudo slavne Komunistične part. Jugoslavije ne bi bila porodila zmagovita Osvobodilna fronta, ki je znala vzbuditi v vsem slovenskem narodu nepremagljivo voljo do življenja, voljo do samoobrambe in ki je sprostila nepremagljivo moč delovnega ljudstva.

V FLR Jugoslaviji, v naši matični državi, gradijo danes socializem. To se pravi, da gradijo nov pravični družbeni red, brez izkoriščevalcev, brez oteruhov in brez pijavk. Gradijo pravično družbeno ureditev, gradijo nove tovarne, ceste, proge, gradijo novi Beograd in Novo Gorico, vse to pa z lastnimi silami; v novi Jugoslaviji odpravljajo izkoriščanje in zatiranje človeka po človeku in naroda po narodu. Stranjen in

enotni gradijo socializem z isto vnemo in ljubeznijo do svoje domovine, s katero so štiri leta s puško v rokah v oboroženi narodnoosvobodilni borbi tolkli notranjega in zunanega sovražnika, ter ga premagali in uničili. Kakor so jugoslovanski narodi pod modrim vodstvom maršala Tita dosegli svojo svobodo, tako bodo pod njegovim vodstvom zgradili tudi socializem, čeprav se jim danes s strani prijateljev godi velika zgodovinska krivica. O tem so prepričani vsi jugoslovanski narodi, o tem pa smo prepričani tudi mi koroški Slovenci.

Čeprav se s to obrekovalno kampanjo proti novi Jugoslaviji godi krivica tudi nam koroškim Slovincem, ki smo del slovenskega naroda, bomo kakor do sedaj tudi v bodoče neomajno izvrševali našo zgodovinsko nalogo v protimperialističnem taboru, kateremu na čelu stoji Sovjetska zveza. Z isto partizansko odločnostjo kakor v narodnoosvobodilni borbi bomo premagovali vse napore in težkoče, ki jih danes postavljajo pred nas borba proti imperializmu ter borba proti novoporajajočemu se fašizmu. V tej borbi je potrebna enotnost slovenskega naroda na Koroškem ter zaupanje v lastne sile in sile napredka, ki se bore za demokracijo in za pravičen mir.

Med nami so še posamezniki, ki dvomijo v našo moč, v našo pravično in pravično borbo in v uspeh te borbe. Posamezniki še niso premagali v sebi manjšinjskega duha hlapčevstva in pokornosti tujcu, ki so ga nam vsiljevali deset in deset letja protiljudski elemen-

ti, katerim je bil šiling, marka ali dolar več vreden kot koristi delovnega ljudstva Slovenske Koroške. Novi duh zmagovito prodira med naše ljudstvo in le malo jih je še, ki se pustijo ustrahovati od domače in tuje reakcije. Konkreten primer teh ustrahovalnih metod je bilo izzivalno streljanje v Borovljah, kjer so se ob istem oltarju znašli celovški škof, deželni glavar Wedenig, grof Thurn, Karisch, Figl ter drugi domači in tuji zatiralci, združeni pod isto parolo nedeljive Koroške, ki so jo poddedovali od največjih krvnikov koroških Slovencev gauleiterja Rainerja in Maier Kaibitscha. Koroških Slovencev ne moti rožljanje z orožjem in hujskanje na novo vojno, ker so že prestali naj-

Naj živi misel, za katero so padali kor. Slovenci in je tekla slovenska kri

Nato pa je spet nastopil pliberški pevski zbor in zapel pesem »Svobodna Slovenija«, nakar je govoril tov. dr. Luka Sienčnik. V zvezi z obiskom dr. Rennerja na Koroškem je poudaril, da so bile vse njegove lepe besede o enakopravnosti koroških Slovencev le prazne fraze, ki so imele namen, da bi pred svetovno javnostjo napravile videz, da je na Slovenskem Koroškem vse v redu in da imamo koroški Slovenci vse pravice. Kakšna pa je dejanska enakopravnost koroških Slovencev, je tov. dr. Sienčnik nakazal, ko je poudaril, da koroški Slovenci nimamo slovenskih šol, v katerih bi se lahko vzgajala naša mladina v svoji materinščini. Nimamo ne slovenskih ljudskih, ne strokovnih, še manj pa slovenskih srednjih šol, kljub temu da bi nam po vsej pravici pripadale. Trditev naših nasprotnikov, da je slovenska srednja šola nepotrebna, se izjalovi ob dejstvu, da je prisiljeno obiskovati slovenske srednje šole v Jugoslaviji preko 100 dijakov iz Slovenske Koroške. Kakor ponemčujejo našo mladino po šolah zdaj, tako so to delali tudi v prvi avstrijski republiki, pri čemer so si bile cerkvene in svetne oblasti vedno edine.

Govornik je navedel celo vrsto primerov, ki vsi nazorno pričajo o »enakopravnosti« koroških Slovencev. Ob koncu je še omenil »visok« obisk avstrijskega zveznega kanclerja Figla v Borovljah, ki je kot »lovec« prišel pozdravljat tako imenovane »domovini zveste«. Kaj so ti »domovini zvesti« v resnici, koroški Slovenci dobro vemo. Ni pa veljal pozdrav kanclerja Figla tisočim slovenskim koroškim partizanom, ki so se baš tukaj na tej zemlji borili za svobodo in enakopravnost na-

težji ognjeni krst. Niti izzivanje niti prazne obljube nas ne bodo omajale, ne bodo zavrle naše borbe vsedolgo, dokler ne bo svobodnen sleherni Slovenec od Zilje in Roža, od Gur preko Podjune do Svinške planine, pri tem pa se ne bomo ozirali na osebne koristi. Z vztrajno in pojačano borbo moramo in bomo dosegli naš veliki cilj »Zedinjeno Slovenijo« v okviru Federativne ljudske republike Jugoslavije.

Govor tovariša Karla Prušnika — Gašperja so sprejeli navzoči z navdušenimi vzkliki Titu, Sovjetski zvezi in generalisimu Stalinu. Navzoči so dali izraza svojemu hotenju s klici: »Ziljska dolina hoče k Titovi Jugoslaviji«. »Tito, Koroška te kliče« itd.

rodov proti najhujšemu sovražniku človeštva — proti podivjanemu fašizmu.

S tem stanjem na Slovenskem Koroškem koroški Slovenci ne moremo biti zadovoljni, ker ne ustreza načelom enakopravnosti. Zato vedno znova opozarjamo svet na dejstvo, da smo bili koroški Slovenci edini, ki smo se na ozemlju bivše Avstrije borili z orožjem v roki proti fašizmu že 1942. leta, da je bil cilj v tej borbi združitev z matičnim narodom, in da se za isti cilj borimo tudi še danes in ne bomo odnehali prej, preden ga ne dosežemo.

Naj živi misel, za katero je padlo na tisoče koroških Slovencev, za katero so tekli potoki slovenske krvi: misel združitve koroških Slovencev z matično državo Slovenijo v okviru nove Titove Jugoslavije.

Po govoru tov. dr. Sienčnika, ki so ga zborovalci pozdravili z burnim odobranjem, je nastopil z deklamacijo o vetru eden naših najmlajših, naš pionirček Igor. V svoji deklamaciji je izrazil želje nas vseh, ko je dejal: »Tja do Tita, veter, nas ponesi; tople naše nesi mu pozdrave, naj mu povedo: mi vsi smo tvoji vse od Zilje daleč preko Drave...« Prav tako pa je izrazil čustva nas vseh, ko je deklamiral: »Reci, veter, tam na daljnem vzhodu, ko dosepeš do dragega Stalina, da svobodo tudi mi gradimo, mladi, krepki — Titova mladina.«

Za krasno deklamacijo je žel obilo odobranja in navdušenih vzklikov kar ni hotelo biti konec. Nato pa so spet nastopili hodiški tamburaši, ki so s svojo ubrano godbo želi mnogo uspeha. Ko pa so pliberški pevci zapeli našo »Pesem o svobodi«, pa izrazov navdušenja spet ni hotelo biti konec.

Združite nas z materjo Slovenijo

V imenu ziljskega ljudstva je spregovoril še tov. dr. Franci Zwitter, ki je med drugim dejal: »Zbrali smo se tukaj v Ziljski dolini, da ponovimo staro zahtevo vsega slovenskega naroda po Združeni Sloveniji, ki jo je pred sto leti kot prvi postavil naš ziljski rojak Matija Majar — Ziljski. Ta naš rojak je povedal avstrijskemu cesarju pred sto leti tam na koncu naše zemlje v Šmohorju: »Od tukaj, veličanstvo, proti

vzhodu so sami Slovenci!« Od tedaj naprej se ziljsko ljudstvo zaveda, da je sestavni del slovenskega naroda in da spada v okvir Združene Slovenije. Ziljsko ljudstvo je moralo na najzapadnejši meji slovenskega ozemlja najbolj odločno voditi borbo za svoj narodni obstoj in smo prav tukaj v Zilji doživeli najmočnejši kmečki upor proti Turkom in predvsem proti grajski gospodi, ki je (Nadaljevanje na 2. strani.)

Ziljska dolina je sestavni del vsega slovenskega ozemlja

(Nadaljevanje s 1. strani)

tlačila človeka. Zato je bil tudi Ziljan prvi, ki je spoznal najgloblje vzroke napredovanja germanizacije, ki je v gospodarskem pritisku, v izkoriščanju malega in zatiranega ljudstva potom uprave in šole, bil je to naš ziljski rojak Urban Jarnik. Prav tako doma iz najzadnejšega kotička naše zemlje, kakor veliki Slovan Matija Majar — Ziljski je še en Ziljan spregovoril iz tistega kotička naše zemlje in v dunajskem parlamentu razkrinkaval pred vsem svetom vso ponemčevalno politiko koroških šovinistov, to je bil Ziljan, naš zadnji in največji ljudski poslanec v dunajskem parlamentu, resnični ljudski tribun France Grafenauer. On je razkrinkal koroške tako imenovane dvojezične šole kot ponemčevalnice, v katerih se ne vzgajajo otroci v sposobne oblikovalce življenja, temveč v navadne prazne buče. Tako so nam govorili naši ziljski rojaki in ziljsko ljudstvo je sledilo njihovemu pozivu. Razni izkoreninjenici in narodni izdajalci v parlamentu iz Zilje so danes pozabljeni. V vsem ziljskem ljudstvu pa živijo naši odločni borci Matija Majar - Ziljski, Jarnik in France Grafenauer. In naj danes ziljski izkoreninjenici Schumy in Ferlitsch še tako predstavljajo nemško nacionalno miselnost, ziljsko ljudstvo je kljub vsemu tudi danes slovensko, o čemur najlepše pričajo starodavne slovenske šege, slikovita narodna noša in prelepa slovenska ziljska govorica. Zato tudi danes

slovenski Ziljani od Brnce pa do Šmohorja odločno ponavljamo staro zahtevo našega rojaka: Združite nas z materjo Slovenijo. Zato apeliramo na Jugoslavo: Zavedamo se potrebe žrtev za veliko stvar miru, toda povezanost živega ljudstva je močnejša, nego povezanost z železniško progo. Apeliramo in kličemo vsemu svobodoljubnemu svetu: Ne popuščajte starim imperialistom, ki so že od nekdaj grabili po slovenski zemlji. Danes zahtevajo železniško progo, jutri pa spet vse slovensko ozemlje, ki je v napotju njihovemu imperialističnemu pohodu na Jadran. Slovesno zato še enkrat izjavljamo: Slovenska Zilja je sestavni del slovenskega ozemlja! To so pokazali tudi naši sovražniki v zadnjih letih strahote, ko so iz Zilje prav tako izseljevali in so bile izseljene naše družine tukaj z Brnce in iz Zahomea, iz Drevelj, iz Bistrice pa iz najzadnejših slovenskih vasi, iz Melovič in Brda kakor iz Podjune in Roža. Zato smo se tudi Ziljani vključili v narodnoosvobodilno borbo in hočemo biti prav tako združeni s svobodno slovensko domovino. Slovenski Ziljani hočemo k ljud. republiki Sloveniji v novi Titovi Jugoslaviji!

Govor tov. dr. Francija Zwitterja je napravil globok vtis na vsakogar. Burnega odobravanja ni hotelo biti konec in navdušeni vzklili maršalu Titu in svobodni domovini LR Sloveniji in FLR Jugoslaviji so dolgo časa doneli po Prangarjevem vrtu.

V bodoče bomo strli vse nakane, da bomo tudi Slovenci iz Zilje združeni v FLRJ

Nato je tov. Sluga predlagal, da bi ziljsko ljudstvo poslalo s tabora velikega voditelja jugoslovanskih narodov, ki je v težki narodnoosvobodilni borbi združil vse naše bratske narode v boju proti fašizmu, v katerem smo pod njegovim vodstvom sodelovali tudi koroški Slovenci ob Zilji, maršalu Josipu Brozu Titu naslednjo resolucijo in zahtevo:

Dragi tovariš maršal!

Slovenci iz ziljske doline, zbrani na mogočnem ljudskem taboru na Brnci, Vam iz svojega zborovanja pošiljamo plamteče borbene pozdrave! Imperialistični zatiralci našega naroda so si ravno našo lepo dolino izbrali za pot, po kateri bi hoteli tudi še v bodočnosti kovati zaroto proti enotnosti in edinstvu

vsega slovenskega ljudstva, proti bratstvu in skupnosti z demokratičnimi silami naših sosedov. Naše delovno ljudstvo, ki iz življenja ob krivičnih imperialističnih mejah najbolje pozna nasilnost in protinaravnost vseh teh poizkusov, pa ve, da je pravica na naši strani. Kot smo se pod Vašim modrim vodstvom uprli fašističnemu nasilju in ga premagali, tako bomo tudi v bodočnosti strli vse nakane, dokler ne bomo tudi Slovenci iz Zilje, ki smo bili in bomo vedno živa veja svojega naroda, združeni v Federativni ljudski republiki Jugoslaviji. Ponosni na vsak dan trdnjše, mogočnejšo in lepšo izgraditev domovine po petletnem planu Vam obljubljamo, da ne bomo popustili v svoji borbi za dokončno osvoboditev izpod

Ljubljanski frontovci delajo na starih gradbiščih

Osvobodilna fronta Ljubljane je prevzela v letošnjem letu organizacijo in vodstvo prostovoljnega dela na starih velikih gradbiščih. S tem je bil storjen velik korak naprej in prostovoljno delo je dobilo močno pobudo, ki je razgibala nove množice ljubljanskih frontovcev, da so se vključili v socialistično tekmovanje. Poglejmo, koliko dela so opravili ljubljanski frontovci doslej na teh starih gradbiščih.

»Proga V. kongresa«

Za razvoj Ljubljane proti severu je nujno potrebno speljati tovarni promet iz sredine mesta, na skrajno periferijo. V ta namen gradijo odcep železnice od Laz oziroma iz Zaloga skozi Črnuče in Št. Vida do Viča. Na tej odvoz. progi bodo porabili del trase tiste železnice, ki so jo zgradili med okupacijo Nemci, na novo pa trasirajo progo od Št. Vida do Viča. Za zgraditev te proge je treba izkopati in prepeljati 4 do 6 km daleč 300.000 m³ raznega materiala in zgraditi dva velika useka. Zaradi objektivnih težav, ki se skoraj vedno pojavljajo, ko se začne delo na tako velikih gradbiščih, in pa zaradi pomanjkanja prevoznih sredstev, tračnic, poljske lokomotive itd. je delo precej zaostalo za planom. Za nemoten prevoz od kraja izkopa do nasipa je treba položiti 6 km poljskega tira. Do konca avgusta so ga položili 2.700 metrov.

Delo na »Progi V. kongresa« je doslej močno ovirala talna voda in je bilo nujno potrebno napraviti odtočne kanale, da se talna voda odteka. Vsa ta dela v zvezi z izboljševanjem tal v planu ni-

so bila predvidena, terjala pa so doslej največ delovnih sil. Pri gradnji si pomagajo z dvema buldožerjema in z bagerjem. Na tem gradbišču dela mladinska delovna brigada, ki šteje 56 brigadirjev. Do konca avgusta je delalo tam 33.339 prostovoljnih delavcev, ki so opravili 155.600 ur, ročno izkopali 8.607 m³ materiala, očistili 4.290 m² zemljišča, izkopali 38.370 ruš in položili 5.256 m poljskega tira. Usposobili so poljske lokomotive, ki so bile že izranžirane, prav tako tudi bager in oba buldožerja, ki so bili skoraj že nerabni in za katere je bilo treba v železniških delavnicah izdelati nove nadomestne dele.

Stanovanjski blok na Ambroževem trgu Na gradbišču na Ambroževem trgu bodo zazidali s 5 stanovanjskimi bloki 2.561 m stanov. površine. Stanov. prostori bodo merili 12.805 m². Tam je delalo do konca avgusta 14.408 prost. delavcev, ki so opravili 76.247 ur. Izkopali so 4.325 m³ materiala, zazidali 937 m² zidu in zabetonirali 700 kub. metrov betona. Podrli so 1.193 m² starega opočenega zidu. Tu dela poleg prostovoljnih delavcev samo 6 stalnih zidarjev in tesarjev, ki sicer dobivajo plače od svojih podjetij, toda pri podjetjih opravljajo njihovi tovariši kolektivno s prostovoljnim delom njihovo delo. Dvomesečni plan je bil presežen za 9 odstot., celotni plan pa dosežen samo 55 odstot. Vzrok je predvsem pomanjkanje materiala, železa in cementa, zelo pa je oviralo delo tudi slabo vreme. Samo v zadnjih dveh mesecih je bilo izgubljenih zaradi dežja 16 delovnih dni.

imperialističnega jarma! V brezmejnem zaupanju v Vaše vodstvo, pod katerim smo v skupnosti z nepremagnljivimi silami delovnih ljudstev vsega sveta slavno premagali najhujše sovražnike, Vas tudi danes pozdravljamo: Živel naš ljubljani maršal in heroj, vodnik nove ljudske Jugoslavije tovariš Tito!

Resolucijo je ljudstvo ob navdušenih vzklilikih maršalu Titu soglasno sprejelo.

Po veseli godbi pa nam je pokazala igralska skupina iz Št. Jakoba v Rožu, kako so v starih časih slovenski kmetje na Gosposvetskem polju ustoličevali svojega kneza. Ustoličenje nas spominja na davne čase, ko je bila vsa Koroška še slovenska, ko si je naš kmet na svoji zemlji prost in svoboden volil vero in postavo, ko ga ni tlačila ne grajska gospoda in tudi ne germanizatorični pritisk tujih zavojevalcev, spominja nas časov, ko je po vsej Koroški donela neovirano naša prelepa slovenska govorica in ko je naš svobodni kmet Brdnikar ob ustoličenju novega kneza dejal: »Požirek studenčnice iz kmečkega kluba naj te spominja... slednjič še zaveze svete, da naše vere boš vsekdar, svetinj očetnih, zvest čuvar! Slovence si, iz našega rodu izbran, spominjaj se tega prav slednji dan!«

Ob veseli godbi domačih godcev in hodiških tamburašev so nastopili naši mladinci v svojih slikovitih fizikturnih oblekah in nam pokazali fizikturne vaje. Posebno pa so nas vse presenetili, ko so po končanih vajah tekli na bližnji hriček in v živi sliki napisali »TITO«. Vsa množica je navdušeno ploskala in slišali so se ponovni klici »Tito, Koroška te kliče«. »Mi smo Titovi — Tito je naš« in podobno.

Sovjetske žrtve nas opominjajo, naj utrjujemo mir med narodi

Odkritje spomenikov padlim sovjetskim vojakom

Na celovškem centralnem pokopališču v Trnji vesi pri Celovcu je bilo preteklo nedeljo odkritje spomenika padlim sovjetskim borcev in sovjetskim državljanom, ki so kot žrtve nacističnih metod uničevanja pomrli po raznih taboriščih in zaporih na Koroškem. Njihov spomenik nam bo ostal kot večni spomin na oni kraj, kjer trohnijski kosti junakov, sinov tistega mogočnega ljudstva, ki je s svojo veličastno borbo rešilo svet pred fašistično kugo.

Slavnostnemu obredu v Celovcu, ki se je pričel ob 9. uri dopoldan, je prisostvovala delegacija sovjetskih oficirjev pod vodstvom polkovnika Sovjetske armade Starova, delegacija jugoslovanske armade pod vodstvom majorja tov. Milana Trobea, delegacija britanske vojske, delegacija koroške deželne vlade z deželnim glavarjem Wedenigom na čelu, ter zastopniki varnostne in policijske direkcije.

Vodja sovjetske delegacije polkovnik Starov je v svojem nagovoru poudaril pomen žrtev padlih sovjetskih državljanov in med drugim dejal: Sovjetska zveza je v pretekli svetovni vojni doprinesla največje žrtve, da osvobodi vse človeštvo od fašističnega barbarstva. Te žrtve nas opominjajo, da utrjujemo mir med narodi in da se dosledno borimo proti vsem tistim, ki ogrožajo svetovni mir in skušajo zanetiti novo vojno. Poleg sovjetskih vojakov pa so tukaj na tem pokopališču pokopani številni sovjetski ljudje, ki so jih fašistični zavojevalci nasilno pregnali s svojih domov v Nemčijo in jih pahnili v suženjstvo, njihove domove in vse imetje pa so popolnoma uničili. Tudi ti so dali svoja življenja za svobodo sveta in opominjajo človeštvo, naj nadaljuje borbo za mir med narodi. Opominjajo nas, naj razkrinkavamo vse vojne netilce, ki ponovno hočejo pahniti človeštvo v bedo in nesrečo. Opominjajo nas, naj utrjujemo sodelovanje med narodi.

Večna slava sovjetskim junakom, ki so padli v borbi za svobodo in neodvisnost narodov sveta!

Večen spomin sovjetskim državljanom, ki so jih daleč proč od svoje domovine uničili fašistični morilci!

Nato pa so nastopili še naši najmlajši, naši pionirji iz Slovenskega Plajberka, Kaple ob Dravi in Št. Ilja, ki so zaplesali Titovo kolo in nam pokazali pesem »Bratje le k soncu svobodni« v živi sliki.

Ob koncu pa so nam slovenski Ziljani pokazali še svojo lepo starodavno slovensko šego ziljskega štehanja, po štehanju pa so zaplesali »rež pod lipo«.

Nato pa smo se vsi podali k Prangerju, kjer smo se pozno v noč v veseljem plesu in v domačem krogu prav dobro zabavali.

Mogočni in veličastni ljudski tabor na Brnci je dokazal in prikazal, kako je tudi naš najzadnejši del naše slovenske domovine povezan s skupno borbo vsega slovenskega ljudstva za dokončno osvoboditev. Dva tisoč Ziljanov je manifestiralo svojo neomajno voljo do brezkompromisne borbe proti vsem tistim, ki so nam koroškim Slovincem v vsej naši zgodovini odrekali naše najosnovnejše nacionalne in socialne pravice in ki nas tudi danes z različnimi ustrašovalnimi metodami skušajo odvrnati od naše pravične borbe. Manifestiralo je ljudstvo, ki je doma tukaj na tej zemlji, ki je slovenska danes ravno tako kakor je bila nekoč. To pa kljub temu, da ni imelo posebnih vlakov in prostega vstopa v zaporno cono, kakor imperialistični hujskači na tako imenovanem »lovskega streljanju« v Borovljah. Nasprotno, žandarji na Dravskem mostu v Rožku, ki jim očitno ni bilo po volji, da je tako ogromno število Slovencev romalo na ljudski tabor v Brnce, so z znanimi metodami preprečili nekaterim tovarišem vstop v krivično zaporno cono.

Vse take in sligne metode pa nas nikakor ne bodo ovirale v naši nadaljnji borbi. Složni bomo vsi koroški Slovenci od Šmohorja do Pliberka, od Dječih do Kostanj korakali nasproti naši zmagi, naši svobodi, našemu lepšemu življenju v Zedinjeni Sloveniji v okviru nove mogočne Titove Jugoslavije.

Za sovjetskim zastopnikom je govoril major Jugoslovanske armade tov. Milan Trobec, ki se je v kratkih besedah spomnil sovjetskih junakov, ki v borbi proti fašističnemu barbarstvu niso štedili z žrtvami, in počastil njihov spomin.

Nato pa so posamezne delegacije položile ob grobove sovjetskih vojakov in sovjetskih državljanov vence, da počastijo spomin teh najboljših ljudi.

Slavnostnemu obredu je prisostvovala tudi delegacija Pokrajinskega odbora Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško, čeprav je deželni glavar ni povabil. Tov. Andrej Haderlap in Franjo Ogris sta ob grobovih sovjetskih vojakov položila prekrasen venec, ki ga je v sredini krasila peterokraka zvezda svobode, da v imenu vsega slovenskega ljudstva na Koroškem počastita padle sovjetske junake. Koroški Slovenci se zavedamo žrtev sovjetskega ljudstva v borbi za svobodo narodov, zavedamo se vodilne in odločilne vloge Sovjetske zveze v pretekli vojni in v povojnem času. Koroški Slovenci tudi vemo, da Sovjetska zveza dosledno podpira vse male in zatirane narode v njihovi borbi za svobodo in neodvisnost, vemo, da je tudi naš koroške Slovence vedno podpirala in branila naše pravice in da bo to storila tudi v bodoče, dokler ne bo tudi nam zasijalo sonce svobode in se bomo združili s svobodnimi brati v skupni domovini.

Enake svečanosti so bile tudi v Beljaku, Špitalu in Wolfsbergu. Največje grobišče je v Špitalu, kjer leži na dveh krajih okoli 11.500 sovjetskih borcev. Mnogo pa je še grobov, za katere nihče ne ve in bodo za vedno ostali skriti. Te slavnosti pa pričajo, kako Sovjetska zveza skrbi, da njene žrtve v pretekli vojni ne bodo pozabljene. Spomeniki na njihovih grobovih nas bodo za vse čase spominjali na milijone sovjetskih ljudi, ki so dali v pretekli vojni svoja življenja za boljše bodočnost vsega človeštva in za pravičen in trajen mir na svetu. Njihove kosti, ki trohne širom vse Evrope, nas opominjajo, da na strani protimperialističnega tabora izpolnimo svojo zgodovinsko nalogo in že v naši zatremo vsak poizkus netenja vojne.

Po naši zemlji

Vedno novi izpadi pobesnelih fašističnih divjakov

Skoraj ni slovenske prireditve, brez da bi jo na svoj način motili šovinistični in profašistični razgrajalci. Spet nov primer imamo v nedeljo, dne 26. 9. 1948 ob priliki slovenske kulturne prireditve v St. Lipšu. Tudi tukaj je skušala majhna skupnica te vrste ljudi z razgrajanjem med prireditvijo ustrahovati občinstvo ter razbiti prireditev, kar jim seveda ni uspelo. Značilno je, da so se morali pri teh provokacijah kot glavni vodje spet uveljaviti znani nacisti in SS-ovci, kot prostovoljni SS-ovec Norič Florijan, ki je v svoji sovražnosti polni pobesnelosti obsul župnika Kristo Srienca z najgršimi psovki in se obnašal napram njemu tako brezpietno, da je izzval celo stud avstrijskega državljanca, ki ni razumel niti besedice slovensko. Težko bo razumel naš preprosti človek, kako se morejo posluževati naši takozvani prijatelji za deljenje dobrot slovenskemu ljudstvu na Koroškem in ustvarjanje mirnega sožitja med slovenskim in avstrijskim narodom teh pobesnelih zverin, katerih brezobzirna nestrainost ne pozna ozira pred nobeno, vsakemu civiliziranemu človeku dostojno stvarjo. Po vseh zadnjih dogodkih okoli partizanskega spomenika, mašne komedije knezoškofa v Borovljah itd. bi se ne čudili, če bi celovski ordinariar odobral takšna obnašanja teh podivjanih nacistov napram slovenskemu duhovniku Kristo Srienču, ali celo grajal župnika, da je nastopil proti tej razbijski bandi.

Ko tem razgrajalcem ni uspelo motiti in razbiti slovenske prireditve, so se po končani igri zbrali pred gostilno pri Škofu v Stari vasi, da bi znesli svoj onemogli srd nad igralsko skupino, ki je tamkaj zasedla avtobus, da se odpelje domov. V besu, podobnemu podivjani živini so se vrgli nad igralce s koli, kamenjem in podobnimi sredstvi. Tuleč z divjimi glasovi svojo parolo o »Heimat-treue« so te poživinjene bestije razbijale okoli sebe in ob tem težko ranile več igralcev, ki so se z golimi pestmi branili proti napadalcem. Niso niti obstali pred otroki in ženskami, med katere so metali debele dolge kole.

Oko zakona ob teh dogodkih seveda ni bilo navzoče, da bi lahko ugotovilo izzivače in njihova zločinska razsajanja. Tudi ko je na poti v Žitaro ves tajnik prosvetne zveze opozoril načelnika žandarmerijske postaje v Miklavčevi na dogodke, mu je ta lakonično odgovoril, da bo zadevo preiskal ter ovadil po § 8 okrajnemu glavarstvu. Radovedni smo, v koliko se bo ta zadeva res preiskala in v koliko bodo takojmenovane »de-

mokratske« avstrijske oblasti tudi pravljene storiti dosledne korake za pravičen sodnijski postopek proti ugotovljenim provokatorjem in surovim teroristom.

Ogorčeno slovensko prebivalstvo odločno protestira proti takemu nasilnemu terorju nekdanjih nacističnih hlapcev in zahteva najstrožje kaznovanje krivcev.

Skoraj prepričani smo, da bodo pristojne avstrijske oblasti skušale prezreti tudi ta primer dokazovanja »mirnega«

sožitja in da bodo ostali vsi krivci spet nekažnovani, kakor nam je to znano že iz številnih takih in podobnih primerov, iz katerih smo se učili razlikovati med lepimi besedami in dejanji.

Lahko smo prepričani, da bo končal tak »demokratski« razvoj Avstrije brez dvoma spet na ravni preživelega polpreteklega časa fašističnega nasilja in ljudske brezpravnosti. Star pregovor pravi: »Kdor podpira zločin, žanje tudi njegove sadove.«

Sveče

Dne 20. t. m. sta se v tukajšnji farni cerkvi poročila tov. Avguštin Šelander in tov. Štefka Trabe. Po poroki je bila na Štefkinem domu poročna veselica v manjšem krogu. Ob dobri in izbrani postrežbi se je vrstilo petje in godba, tako je bilo veselo, da je nam vsem prehitro potekel čas veseljih ur.

Zvečer je svojo požrtvovalno tovarišico — pevko Štefko počastil tudi sveški pevski zbor in zapel obema novoporočencema v pozdrav ter jima čestital k poroki. Naša Štefka pa je bila res vrla pevka, izvrstna igralka ter je sedanja tajnica SPD »Kočna« v Svečah. Pa tudi mladi mož nam ni neznan, četudi je prišel »preko« Drave po svojo družico, doma je v Želučah. Ko je pred nedavnim gostovalo SPD »Bilka« iz Bilčova pri nas v Svečah, nam je on izvrstno pel »župana«, da tega še danes ne moremo pozabiti. Dolga leta je sodeloval v pevskem zboru v Bilčovu in je radevolje dal na razpolago vse svoje pevske zmožnosti. Tudi v igralski skupini SPD »Bilka« je mnogo sodeloval in pripomogel k lepim uspehom na naših prireditvah. Zato mu je SPD »Bilka« poslalo po svojem zastopniku pozdrave in čestitke.

Mi Svečani smo veseli, da smo dobili v našo sredino tako vrlega tovariša in sodelavca in upamo, da bosta ostala mlada novoporočenca našemu prosvetnemu društvu »Kočna« zvesta in požrtvovalna sodelavca tudi v bodoče. V tem smislu izražamo mlademu paru tudi naše čestitke z željo, da bi uživala v novem stanu mnogo srečnih in veselih let.

Trnje

Ponovno smo morali ugotoviti, da veljajo nekateri zakoni v »demokratski« Avstriji samo za posebne državljane, in vedno bolj smo prepričani, da so nekateri zakoni pisani samo zato, da na njih podlagi lahko šikanirajo in zapostavljajo slovensko antifašistično prebivalstvo.

Med drugim obstaja zakon, po katerem je mladoletnim prepovedano, da se ponoči nahajajo izven stanovanja. Zdaj moramo ugotoviti, da ta predpis velja samo za Slovence, kajti že večkrat smo se prepričali, kako dosledno ga izvajajo varnostni organi prav na slovenskih prireditvah in veseljih.

Ravno o nasprotju nas pa prepričuje dogodek v Trnjam. V noči med 18. in 19. septembrom t. l. ob pol tretji uri zjutraj se je vračala 13. letna Hedvig Uschnig v spremstvu dveh mladih policistov z neke veselice. V svojem dobrem razpoloženju niso šli mirno mimo hiš, temveč so napravili takšen hrup, da so vsi sosesčino motili v spanju. S tem pa se še niso zadovoljili, začeli so razgrajati in metati kamenje proti hišam.

Ni treba, da bi temu še mnogo pripomnili, kajti že dejstvo samo na sebi v polni meri razkrinkuje današnje »branjitelje« miru in postavlja na laž vso avstrijsko zakonitost.

Globasnica

Preteklo nedeljo je bilo pri nas Rozal-sko žegnanje. Na ta dan pridejo vsako leto iz bližnje in daljnje okolice ljudje v Globasnico, kjer so na griču nad Globasnico dopoldan cerkveni obredi. Popoldne pa je vsako leto v Globasnici kulturna prireditev slovenskega prosvetnega društva.

V predvojnem času je bilo dokaj veselo. Okrog cerkve je bilo številno »kram«, kjer so prodajali najrazličnejše stvari: bonbončke, turško strd, med in še mnogo drugih dobrih stvari. Domače ženske pa so kuhale kavo in čaj ter pekle krape. Zdaj seveda takšnih stvari ni, vendar pa vsakdo rad pride ta dan v Globasnico.

Kakor vsako leto, je Slovensko prosvetno društvo »Matjaž« v Globasnici priredilo tudi letos kulturno prireditev. Šoštarjeva dvorana je bila napolnjena do zadnjega kotička. Gledalci so budno spremljali igro »Zadnji vitez Reberčan«,

ki so jo globaški igralci res dobro podali. Vsakdo je bil zadovoljen, nobenemu ni bilo žal, da je šel v Globasnico. Po prireditvi pa je bilo še malo zabave v domačem krogu, kjer je na svoj račun prišla tudi naša mladina.

„Schuhplattlerji“ lahko obstajajo

Socialistična »Die Neue Zeit« je pred kratkim prinesla poročilo o sestankih Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško, ki so bili predzadnje nedeljo po naših vaseh, ki pa nas res zelo malo zanima. V svoji dobri poučenosti je vedela povedati tudi o zahtevi po prepovedi nam vsem znanih »Schuhplattlerjev«. K temu jim danes odgovarjamo prav kratko:

»Die Neue Zeit« z vso njeno socialistično družino zaradi nas lahko brez vsake ovire »schuhplattla« naprej po taktu, ki ji ga že tri leta daje OeVP. Ali da se poslužimo še druge njihove primere: Lahko igrajo naprej vlogo znamke kot priveska, razvoj zgodovine gre nevdržno za tem, da zapečati vse, ki hodijo pot sredine, ki sicer govorijo o delavskih pravicah, v resnici pa verno sledijo gospodom kapitalistom.

Torej mi nimamo kaj proti temu, če »schuhplattlajo« tudi v bodoče.

KAJ ŠE DOBIMO

Na odrezke živilskih nakaznic 45. delitvene periode dobimo naslednja živila:

kruh

1000 g kruha dobimo na odrezke 16 E, 18 E, 16 Jgd, 18 Jgd, 116 E, 118 E, 116 Jgd, 118 Jgd, 216 E, 218 E, 216 Jgd, 218 Jgd, 316 E, 318 E, 316 Jgd, 318 Jgd, 409 E, 410 E, 708 S, 808 Sst, 823 Sst;

bela moka

400 g bele moke dobimo na odrezke 14 K, 114 K, 214 K, 314 K;

750 g bele moke dobimo na odrezke 13 E, 13 Jgd, 13 K, 13 Klk, 13 Klst, 113 E, 113 Jgd, 113 K, 113 Klk, 113 Klst, 213 E, 213 Jgd, 213 K, 213 Klk, 213 Klst, 313 E, 313 Jgd, 313 K, 313 Klk, 313 Klst, 413 E;

800 g bele moke dobimo na odrezke 14 E, 14 Jgd, 114 E, 114 Jgd, 214 E, 214 Jgd, 314 E, 314 Jgd;

mast

100 g masti dobimo na odrezke 25 K, 25 Klk;

200 g masti dobimo na odrezke 12 E, 24 E, 12 Jgd, 24 Jgd;

testenine

500 g testenin dobimo na odrezke 709 S, 809 Sst, 825 Sst;

sladkor

400 g sladkorja dobimo na odrezke 912 M;

1150 g sladkorja dobimo na odrezke 15 E, 15 Jgd, 15 K, 15 Klk, 15 Klst, 115 E, 115 Jgd, 115 K, 115 Klk, 115 Klst, 215 E, 215 Jgd, 215 K, 215 Klk, 215 Klst, 315 E, 315 Jgd, 315 K, 315 Klk, 315 Klst, 401 E, 401 Jgd, 401 K, 401 Klk, 401 Klst.

Z A Č E T K I

KOROŠKEM

Osvobodilne fronte na

Izrednih naporov in velikih žrtev je zahtevala stalna zveza med vzhodom in zahodom. Že za vzpostavitev prve zveze, ki je nastala v decembru 1943, je bilo treba dva meseca časa. Za vzdrževanje stalne zveze je bilo zaradi dolgega raztegnjenega terena, močnih sovražnih postojank ter pogostih zased treba premagati veliko naporov in težav. Od nemških krogel je padlo mnogo partizanskih kurirjev. V eni sami hački je februarja 1944 padlo v lovski koči v Potoku pod Košuto 9 partizanskih kurirjev. Kočo s trupli ubitih so Nemci požgali. Veliko žrtev so dali kurirji vse do konca vojne. Po Prusnikovih mislih jih je padlo nad 200. Padali pa so vedno najboljši in najhrabrejši. Toda kljub vsemu so nastopili vedno novi ljudje. Pretrgana zveza je bila vedno znova vzpostavljena. Ravno to dejstvo je kazalo veličino borbenega duha posameznih borcev in funkcionarjev, ki so bili v borbi za svo-

bodo Koroške pripravljeni žrtvovati tudi samega sebe.

Z vzpostavitvijo zveze med vzhodom in zahodnim delom Koroške so nastali najnujnejši pogoji za vzpostavitev enotnosti v osvobodilnem gibanju na Koroškem. Prvi Pokrajinski odbor OF za Koroško, na katerega so mislili in zanj delali tudi načrte pri gorenjskem poverjenstvu OF že avgusta 1943, je na temelju, katerega so postavili borci, ki so prišli v oktobru iz Primorske, začel funkcionirati po vzpostavitvi zveze med vzhodnim in zahodnim delom Koroške proti koncu 1943. Poleg Dušana Pirjevca in Staneta Bizjaka, ki sta bila doma izven Koroške, so v pokrajinskem odboru delovali koroški Slovenci: Karl Prusnik iz Lobnika, Franc Primožič, Urh Olipic iz Trnja pri Borovljah, Janez Weiss iz St. Janža v Rožu in Matija Verdnik iz Bistrice v Rožu. Zaradi konspiracije je pokrajinski odbor OF moral

večkrat menjati svoj sedež. Do 10. maja 1944 je bil v Rožu. Takrat se je premaknil v Podjuno pod Ojstro, kjer je ostal do 10. septembra. Za nekaj tednov se je nato preselil v osvobodeno Solčavo, ki je takrat politično spadala pod njegovo območje. Novembra 1944. je bil že spet v Kortah. Od tam je šel v Sele, poraz Nemčije pa ga je doletel v koči pod Kočuhu. Prav trdne ali stalne oblike in zasedbe prvi Pokrajinski odbor OF zaradi razmer na Koroškem takrat še ni mogel dobiti. Formirali so ga aktivisti OF sami, da bi politično aktivnost vodili enotno in načrtno.

Za neuspehom nemške ofenzive v zahodnem delu Koroške, z vzpostavitvijo zveze med vzhodnim in zahodnim delom je prišlo še formiranje Pokrajinskega odbora OF na Koroškem. To so bili brez dvoma lepi uspehi osvobodilnega gibanja na Koroškem v pozni jeseni 1943. Z njimi so bili podani mnogi novi pogoji za še lepši razmah osvobodilnega gibanja med koroškimi Slovenci.

Velik dogodek v političnem življenju Slovenske Koroške je bila tako imenovana avnojska kampanja, ko so se po vsej Slovenski Koroški vršile ilegalne konference in številni javni mitingi, na katerih so se ljudje seznanili s sklepi drugega zasedanja Protifašističnega

svele narodne osvoboditve Jugoslavije ob koncu novembra 1943 v Jajcu, ki so položili temelje nove Jugoslavije. Za koroške Slovence je bila ta kampanja pomemben dogodek. Po dolгих letih odrganosti od življenjskega kota na drugi strani Karavank so se prav z njo spet intenzivno povezali s političnim življenjem na južni strani Karavank. Avnojska kampanja, ki so jo spremljali koroški Slovenci z vso dušo, je bila zanje glasno zanikanje vseh nemških trditvev o »nedeljivi Koroški« zavesti koroških Slovencev; bila je svojevrsten upor proti nemškemu nasilju in hkrati izraz globoke volje po združitvi z brati iste krvi in jezika.

Osvobodilno gibanje je na Koroškem bilo dolgo časa doma bolj pri kmečkih ljudeh. Zavedni Slovenci so po večini pripadali kmečkemu stanu. Prav ti so se prvi zavzeli za osvobodilno gibanje. Na Slovenskem Koroškem je bilo pa tudi več veleposestev, ki so bila v rokah nemških ljudi. Ko so aktivisti Osvobodilne fronte na osnovi dekreta IOOF o razlastitvi veleposestniških posestev, ki so pripadala ljudem nemške narodnosti, začeli sklicevati kmečke konference in kmetom pojasnjevati smisel tega dekreta, je osvobodilno gibanje doživelo med kmeč. stanom večje zanimanje. (Dalje.)

Vsakdanji nasveti ŽIVINOREJCEM

Svinja požira mladiče.

O tem je »Vestnik« nedavno nekaj pisal, kar pa je treba, da izpopolnimo. Žali bog naletimo na to nezgodo prav pogosto, pravega vzroka v vsakem posameznem primeru pa težko doženemo. Za ta pojav dolžimo nepravilno ravnanje z brejo svinjo, kakor n. pr. premalo gibanja na prostem in premalo zelene paške, pomanjkljivo prehrano, kakor so pomije z mesnimi odpadki, pomanjkanje rudniskih soli, posebno apna in vitaminov v hrani. Nadaljnji vzroki so lahko bolečine na seskih, posebno vsled ostrih zobčkov mladičev, zapeka, prilika, da porodnica požere posteljico in končno duševne motnje. Če vse te vzroke skrbno upoštevamo, se bomo nesreči lažje izognili, le pri duševnih motnjah ne bomo imeli uspeha. Zlasti si bomo zapomnili, da morajo breje svinje do zadnjega na pašo in tudi pozimi morajo priti na prosto. Kot nadomestek za zeleno krmo jim damo pozimi surove repe, pese, parjene detelje ali deteljnega drobirja. Ne pozabimo na ribje olje, vsaj v zadnjih tednih brejosti, in na klajno apno, kar dajemo tudi še dojni svinji radi pravilne rasti in boljšega razvoja mladičev. Porod nadzorujemo, posteljice in morebitne mrtve pujske sproti odstranjujemo, preostre zobe mladičev pa pošcipamo, po potrebi nategnemo kakšen obroč okoli gobca. Včasih pomaga, če vlijemo svinji, ko poskuša napasti mladiče, v uho malo kafrovca ali lanenega olja, na kar se svinja vleže na tisto uho in ji na ta način odvremo pozornost od mladičev. Navada je tudi, da pomažemo glavo matere in mladičev n. pr. z žganjem ali raztopnino kreolina.

Zalivanje zdravi svinjam.

Zalivanje zdravi svinjam je zelo nevarna, pa tudi nevarna zadeva. Če se temu ne moremo izogniti, pa ravnamo takole: gornjo čeljust zazankljamo in vlečemo konopec naprej, svinja pa stopi malo nazaj, nakar obstoji na licu mesta kot pribita. Druga oseba porine v gobec na požez primerni klin, ki ima v sredini zavrtano luknjo, skozi katero vtaknemo primerno gumijasto cev, ne predebelo in ne premehekko, ki jo na drugem koncu opremimo z lijakom. Svinja cev takorekoč pogoltne in ji lahko vlijemo zdra-

vilno tekočino v želodec. Pri pokvarjenem želodcu ji lahko na ta način izperemo želodec z navadno vodo. Če je pa n. pr. prašiču obtičalo kaj v požiralniku, tedaj pa damo primerno zdravilo za bruhanje (bluvalno sol, modro galico, ali še bolje veratrin) kot klistir. Nikar pa ne poskušajmo s kakšno šibo dregati v goltanec, kajti tedaj bi se položaj prav gotovo nevarno kompliciral. Pogosto pa se obtičeni krhelj v požiralniku omehta po 2 ali 3 dneh, krč požiralnikovega mišičja popusti in obtičeni kos zdrkne sam v želodec. Zato pri takšnih primerih ni potrebna običajna vznemirjenost in naglica.

Vpliv vprege na trpežnost sprednjih nog.

V svrhu razbremenitve kit sprednjih nog je važno, da je prečka (vaga, drit) pri vozu tako nameščena, da so zaprežne vrvi (štrange) od vage do prsne opreme v precej vodoravni črti, točneje: da poševna lega štrang ne tvori z vodoravno črto večjega kota od 10 gradov. Čim poševnejša je lega štrang, tem bolj trpijo sprednje noge in kite.

Konj grize jasl, drgne rep.

Prvi pojav je samo razvada, ki se je konj navadi z igranjem, kadar mu je dolgčas, ali pa če je lačen. Pa tudi drug od drugega se tega lahko nauči. Pri tem opravi hlasta zrak, katerega spušča v požiralnik in pri tem početju slišimo zvok posebne vrste, podoben riganju. Včasih se nabere v želodcu toliko zraka, da napade konja želodčni krč, vetrovna kolika. Precej težavna stvar je odvadi konja hlastanja. Na lesene jasl nabijemo pločevino ali pa žebličke, ali pa namažemo jasl s smolo. Bolje in uspešnejše je, če pribijemo na jasl ovčjo kožo.

Da si konj drgne rep ob steber, povzroča navadno nesnaga na repu, ki povzroča srbež, ki si ga konj skuša z drgnjenjem utesiti. Srbež ob korenu repa pa vzbuja pogosto tudi gotove glistice, oxyuri imenovane, ki se držijo mastnika in rade obvisijo ob izhodu zadnjega črevesja. Te glistice so kakih 3 do 5 cm dolge in izgledajo kakor debele žlemaste niti. Tako odrgnjenemu repu pravimo podganji rep in takšen konj izgleda prav nemarno. Če je vzrok drgnjenju repa samo nesnaga, ga umivamo z 5 odstotno mlečno kreolinovo vodo. Zgoraj opisane glistice pa odpravljamo po predhodnem enodnevem postu s klistiri, ki vsebujejo 1 odstotek timola ali 1 odstotek sublimata. (Konec.)

Sovjetska zveza V BORBI IN DELU

Nič čudnega ni, če so se Nemci znesli nad sovjetskimi ljudstvom, ki je ostalo pod njihovo okupacijo. Po izvedbah nemškega vojnega zločinca so samo v Harkovu uničili trideset tisoč sovjetskih ljudi. V Poltavi so uničili kakih 15.000 ljudi. V Harkovu so jih lovili in preseljevali iz stanovanj v barake harkovskega traktorskega podjetja. Od tam so jih v skupinah odvažali na rob mesta. Tu so jih postrelili. Krik in jok žrtev jim ni šel do srca. Ko je nekoč šest kmetie prišlo obiskat svoje ljudi v barakah, so jih obtožili vohunstva. Brez razsodbe so jih postrelili. Ena izmed njih je imela s seboj svojega otroka. Krčevito se je oklepal mrtve matere in ni hotel iti stran. Nemški deseterik, ki je videl ta prizor, je dečka nekaj časa vlekel proč od matere, nato pa ga je ustrelil, ker fant ni hotel matere zapustiti.

Največ pa je trpel starodavni Kijev — prestolnica Ukrajine. Tu so Nemci od prvega dne mučili, streljali, obešali in zastrupljali prebivalstvo. Zastrupljali so jih v avtomobilih, kamor so spuščali strupeni plin. Ljudi so streljali v velikih skupinah in posamično. Da bi prebivalstvo ostrašili, so po mestu nabili letake. Tam si lahko braš: »V odmeno za izvršene sabotaže je bilo danes ustreljenih 100 kijevskih prebivalcev. Naj služi to dejstvo kot poslednji opomin slehernemu Kijevčanu, ki je odgovoren za sabotaže. — Kijev 21. oktobra 1942.« Fašisti niso zbirali. Streljali so otroke, žene in starce. Samo da so lahko streljali. Poslušajte, kaj je sporočil prof. Kopitski: »V bolnišnico so prispeli avtomobili. V tak avto so nagnali naenkrat 60 do 70 bolnikov. Nato so jih zadušili s plinom in pometali v kot na bolnišničnem dvorišču. Ta postopek je trajal nekaj dni in so na tak način pomorili 900 bolnikov.« Neki Valerij je kot pričča sporočil, da so fašisti na žive in mrtve tolkli bolnike in slabotne starce, jih polivali z mrzlo vodo, nato pa v policijskem zaporu streljali. V Sirovskem taborišču sta si dva rablja po imenu Staromonski in Rieder izmislila takele načine ubijanja. Prisilila sta ljudi, da so plezali na drevesa, drugi pa so morali drevo tako požagati, da se je podrla in pobilo nesrečnike, ki so bili na njem.

Hitlerjevski razbojnik so v Kijevu 25. novembra 1942, pognali na ulice na tisoče mirnih meščanov, jih tam polovili in odpeljali do Rabinega jarka, kjer so jim odvzeli vse dragocenosti, nato pa jih postrelili. Priče so z grozo pripovedovale, kako so Nemci metali žive dojenčke v jarek skupaj s postreljenimi ljudmi. Ko so jih deloma pokrili z zemljo, je bilo videti, kako zemlja nad živimi ljudmi giblje. V eni sami taki jami se je nahajalo 2 do 3 tisoč trupel. Ko je izredna državna komisija za ugotovitev zločinov izkopavala trupla na raznih mestih, tako v sirovem taborišču kot v Rabinem jarku in drugod, je bila poleg skupina nemških vojni ujetnikov, med njimi častniki, ki so napisali naslednjo izjavo:

»Nam 850 nemških vojni ujetnikom v taborišču v Kijevu so sovjetske oblasti omogočile, da se prepričamo o zverstvih, ki so jih Nemci izvršili nad sovjetskim prebivalstvom. Samo na dveh mestih je bilo najdenih 150 trupel, drugod pa smo našli številne ostanke sežganih teles, obleke in kosti. Mi izjavljamo, da so bila v Kijevu izvršena množična pobijanja neverjetnega obsega, ki gre čez število 100.000 žena, otrok in starcev.« Izredna komisija je ugotovila, da je bilo v Kijevu po nepopolnih podatkih postreljenih, pobešenih in zadušenih nad 150 tisoč sovjetskih prebivalcev. Toda teh grozot je bilo Nemcem še premalo. Morali so tudi slavni Kijev spremeniti po svojem okusu, okusu uničevanja. Trn v peti so jim bili vsi spomeniki ukrajinske kulture. Zato so pričeli s smotnim uničevanjem muzejev, bolnic, šol, univerz in raznih ustanov. 140 porušenih šol priča o njihovem vandalizmu. Od mnogih otroških vrteev so jih 515 porušili, nekaj pa zažgali. Iz kijevske ukrajinske narodne knjižnice so ukradli 4 milijone knjig, iz vseučiliške knjižnice, pa še drugih 320.000 knjig, časopisov in rokopisov. Dne 5. oktobra 1943 so pognali v zrak kijevsko ukrajinsko državno vseučilišče, ki je bilo zgrajeno leta 1834. V ognju so bile uničene nenadomestljive kulturne vrednote. Požgana je bila knjižnica, ki je obsegala 1.300.000 knjig, razrušili in uničili so zoološki vrt, ki je imel 2 milijona raz. živali. (Dalje.)

KOČARJI

IVAN POTRČ

Gospodinja je stopila za mlatilnico. Štefek ji je iztrgal obsežen snop izpod nog, ga razvezal in pognal pred njo na mizo. S težavo je zmagoval snopje, pripogibati se je moral z vsem telesom. Mlatci so se razpostavili. Draša in Tilka, Treza in kočarska so prišli za ročaje in pognali. Mlatilnica je zadrdrala, zatulila in zapela svojo jekleno pesem. Osem rok jo je poganjalo, tri ženske in moški, in se menjavalo z onimi po gumni. Trezine so bile pogosto med njimi. Gospodinja je razgrinjala snopje, ki je drčalo med zobmi. Nerazvezani slamnati povezi so mlatcem stresali roke, morali so pognati z novim in večjim naporom. Pred mlatilnico se je nabiralo zrnje, iz nje je drčala slama. Grabili so jo iznad zrnja, jo potresali in odnašali iz gumne na kopico. Tam jo je prijemal Anza, jo raznašal okoli droga in plesal po njej.

Draša je kričal Tilki, ali ropot mlatilnice je trgal glasove, jih glušil, da ga ni razumela.

Izza stroja je priganjala gospodinja: »Snopje, Štefek, snopje!«
Priganjala ga je materino nerganje: »Giblji se, Štefek, giblji!«
Priganjali so ga drugi:
»Pogača se ne zasluži vsak dan!«
»Štefek, le!«

Tudi Štefek je mislil na pogačo. Na lepo, rumenkasto in vročo pogačo. Z novo in podvojeno silo je objel snop, ga izvlekel iz kupa, razvezal in pognal pod Rajhovco. Mlatilci so gonili in gonili, priklanjali so se drug proti drugemu. Vsa gumna je bila zakajena od prahu, obrazi so bili zaprašeni, samo oči so sijale iz njih.

»Letoš je hudič jezdi čez pšenico.«

»Mraz jo je očrnil.«

Do poldneva so mlatilci začneli, da so bili videti kot vrage. Z dnem in soncem je začela pripekati vročina. Od samega pripogibanja so jim začele lesti iz kril in hlač bluže in srajce. Oblačila so začela postajati mokra, oprijemala so se potnih teles. Po obrazu je začel polzeti znoj. Pomešan s prahom. Usta so se odpirala od vročine in naporne dela, prah in smet je stajal jim silila v usta, v nos in v grlo.

Jekleno zobovje pa je drčalo in drčalo, da se je stresla mlatilnica, da se je stresel lesen pod pod gumno, da so se stresale mišičaste roke moških in ženskih mlatcev. Samo oči so sijale izpod začrnelih zaprašenih obrvi. Ene izmed teh oči, bile so Trezine, so priganjale Štefeka. Štefek je metal in razvezaval snopje, mislil je na pogačo.

Treza je mlatila pri Rajhovih že od takrat, ko se je omožila v Tončevu kočarijo. Na Rajhovi kmetiji je primanjkovalo ljudi. Domača hčerka, edini otrok, je vzela Jurševca mlinarja. Vdova ni hotela predati grunta. Pehala se je na kmetiji s hlapcem, z dekle in s kočarji. Treza je pustila na leto dobro polovico dni pri Rajhovci. Zato so ji dali prek tuda mlatcev. Tako je prišla do zrnja. Treza je najela polovico mlatcev in zaslužila polovico mere: vsaki dvajseti mernik je bil njen. A mlatili so na gospodinjini mlatilnici, zato je ostalo gospodinjini vse ščinjavanje in vejanje. Treza je svoje mlatce plačevala. Plačevala jih je s Tončevim denarjem.

Dobila je žulje, danes so se ji med delom predrla. Dlani so jo pekle. Počil je ročaj, a med mlatvijo ni bilo časa, da bi ga popravili; cunj, s katerimi so ga ovijali, pa niso kdovekaj zalegle. Potem jo je začelo od enakomernega in večnega pripogibanja zbadati v križu. Ali Treza je bila žilava. Bilo je treba prijeti za delo, čeprav jo je zgaralo delo, jo je izpila kopica otrok. Za Trezo ni bilo moškega dela, ki bi se ga ustrašila.

Ob mlatvi se je splačalo napeti telo. Trije, štirje merniki pšenice, ki jih je lahko zaslužila, so bili kraljevsko bogastvo za njeno kočarijo.

Ta trenutek so se ji prikazali pred očmi zadovoljni obrazki njenih vedno lačnih otrok. Najedli so se pogač in pšenične juhe ter se stopili, bili so siti. Če ne bi bilo teh mernikov in ajdove mlati v jeseni, bi stradali pozimi. Ob žetvi in mlatvi se ženske stežka oddahnejo, vse

najtežje delo poletnih dni se obesi nanje, žanjejo, sklonjene v dve gubi nad vročo zemljo, sredi odprtih polj in na prisojnih rebrih. Sonce jim neusmiljeno žge v hrbet, jim peče čelo, komaj da si delajo veter z mahanjem.

Požanjejo... Potem jih čaka mlatev.

Vse sredi te prekleto letne vročine, da človek zeva kot žejen pes. Treza se je vpregla vsako poletje kot črna živina. Priganjala je tudi otroke. Morali so napeti svoje moči, morali so iztisniti iz sebe kar se je dalo. Franček je vlačil snopje na krajnike, Lizika je pobirala klasje. Janžek je skakal bos po strnišču in gonil junce. Vsak večer se je kremžil in izdiral iz oteklih nog rese in osat.

In Štefek: spenjal se je za snopjem, vse teče iz njega. Resje mu načenja kožo. Ali potrpeži so drugi — noben mlatec ni zajokal — potrpeži bo tudi Štefek. Stiska zobe in preklinja. — Vendar samo tako zase, samo tako na tihem. On je še premajhen, da bi preklinjal. Če bi ga slišali, bi ga nabili. Vsak bi imel pravico, da bi ga nabil.

Pri Tončevih jedo pogače samo dvakrat na leto: na veliko noč in ob božiču... Zjutraj pa je povedala mati, da jih letos tudi za božič ne bo...

»Štefek, snopje!«

Štefek pogleda ter opazi materin pogled.

Zgrabi snop z obema rokama ga izpuli, ga razveže in požene pred gospodinjino...

Snopje, snopje! S časoma mu tudi za pogačo ni več mar...

(Dalje.)